

(red.), *Bedevaartplaatsen in Nederland*, dl. 3 Limburg, Amsterdam/ Hilversum 2000, p. 509).

Keetie E. Sluyterman, *Kerk in de city. 450 Nederlandse Kerk Austin Friars in Londen*, Verloren, Hilversum 2000. 144 blzn. ISBN 90 6550 609 8. Nlg 35,25 (Eur 16,00).
– J.Vree

In 1550 schonk Edward VI de voormalige kloosterkerk van de Austin Friars (Augustijner monniken) aan protestantse vluchtelingen uit de Zuidelijke Nederlanden. Dit begin van de Nederlandse Kerk, waaraan onder meer de namen van Jan Utenhove, Maarten Micron en Joh. a Lasco verbonden zijn, en de eeuwen die volgden, werden in 1950 beschreven door J. Lindeboom. De onderhavige jubileumuitgave, geschreven door de echtgenote van de huidige predikant van Austin Friars, sluit daar bij aan. Centraal staan de jaren na de Tweede Wereldoorlog. Voor de beschrijving daarvan is gebruik gemaakt van zowel stukken uit de kerkelijke archieven als gesprekken die gevoerd werden met gemeenteleden en (voormalige) voorgangers. Interessant zijn twee aanhangsels: a. een overzicht van de kerkelijke financiën 1900-1996, b. een overzicht van de aannemingen, doopsbedieningen en huwelijksbevestigingen 1880-1999. Zo wordt ook uit de cijfers duidelijk dat met name in de jaren vijftig van de vorige eeuw de kerkelijke betrokkenheid van de Nederlandse protestanten in Londen groot was. *Kerk in de city* is in de eerste plaats van belang voor hen die thans of vroeger deel uitmaken / hebben uitgemaakt van de betreffende gemeente; mede vanwege de goede illustraties zal de uitgave vele herinneringen wakker roepen. Het werk, dat op goed bronnenonderzoek berust, kan echter ook de historici dienen. Daarom is het jammer dat een naamregister ontbreekt.

J.M. Vermeulen, *Het treffelijkste werk. Uit het leven van ds. C. Smits*, Kampen: Groot Goudriaan, 2000, 304 pag., ISBN 90-6140-747-8, Nlg 47,50 (Eur 21,55).

– Lodewijk Winkeler

Ds. C. Smits (1898-1994) wordt hier gepresenteerd als predikant in de Oud-Gereformeerde Gemeenten. In feite was hij tot op hoge leeftijd Christelijk Gereformeerd predikant, met een kennelijke voorkeur voor wat we nu job hopping zouden noemen: twee jaar Nieuwpoort, acht jaar Sliedrecht, drie jaar Dordrecht, zeven jaar Driebergen, weer twee jaar Sliedrecht, twee jaar Grand Rapids, weer Sliedrecht (nu dertien jaar), twee jaar Clifton, en tenslotte, vanaf 1971, Oud-Gereformeerd predikant in Giessendam. Zijn levensverhaal bestaat dan ook voor een belangrijk deel uit de weergave van intree- en afscheidspreken. Zoals wel meer met delen in deze reeks, ontbreekt de historisch-maatschappelijke context vrijwel geheel. De vermelding bijvoorbeeld van de Russische inval in Hongarije in 1956 is hoofdzakelijk de aanzet voor een weergave van de daarop reagerende preek. Van Smits' activiteiten voor de ARP en van zijn lidmaatschap van de Eerste Kamer wordt slechts zijdelings melding gemaakt.

Het bovengenoemde boek is, zo meldt de uitgever op p. 4, het zesde in een reeks levensverhalen van predikanten van de Oud-Gereformeerde Kerken – waarna de voorgaande vijf delen worden genoemd. Dat deze uitgever met exact dezelfde opmaak en omslagstijl ook levensverhalen van dominees uit andere orthodox-protestantse kerken uitgeeft wordt niet vermeld. Niettemin begint deze reeks in zijn geheel, hoeveel twijfels men ook kan hebben bij de historische kwaliteit van de afzonderlijke delen, inmiddels een aardige verzameling (secundaire) bronnen te vormen voor een bestudering van de domineesarbeid in orthodox-protestantse kerken.